

פרפראות פאר

מלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם

ספר חסידים - עמוד ט'

עמוד א מפתח נושאים ויקהל שקלים תשע"ט

עמוד ז

ביאור חכמת המזלות באבן עזרא

המזל אינו משתנה

עמוד ח

לכל אדם שתי סוגי מזל יש

עמוד ט

מלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל
האדם, ספר חסידים

פרשת שקלים

למה לא חשיב מחצית השקל בין הדברים שהיו
קשין לו למשה

עמוד י

כפרת מעשה העגל אינו ע"י דבר מועט כמטבע,
אלא ע"י האש

ביאור למה ייסד הקליר את פרשת שקלים על פי
הפסוק

ע"י ריח בשמים נודע התקרבותו יתברך אלינו,

תשובה מאהבה מרומז בפסוק

עמוד יא

למה הורה רבינו הקדוש לרבי שמעון בן חלפתא
להחזיר את האבן

ביאור נאה למה חזר בו רבי מדבריו

עמוד יב

למה הסכים ר' שמעון בן חלפתא לדברי אשתו
להחזיר האבן

עמוד ב

כל דיני שבת הם העדר עשייה ואיך אמר לעשת
אותם, ביאור נפלא

רמז בכתוב לאומז"ל זכו שכינה בינהם

עמוד ג

אל יביאו עוד מלאכה היל"ל, ולמה אמר אל
יעשו עוד מלאכה

רש"י משנה פירוש לאומרז"ל זה בית חייהם
למה

ביאור פלא במהרש"א כהררים התלויים בשערה

עמוד ד

ביאור נאה לכך שנמשלו להררים התלויים
בשערה ע"י המהרש"א

ביאור סביביו נשערה מאוד ע"י מעשה בבתו
ובנו של נחוניא חופר שיחין

עמוד ה

טעם נאה לכך שיש לנקות קורי עכביש לכבוד
שבת קודש

למה החסירה תורה את האות יו"ד מהנשאם

דו"ד בין משה רבינו לבצלאל מה לעשות קודם
ארון או משכן

עמוד ו

חכמת הרפואות וחכמת המזלות עפ"י תורת
האבן עזרא

כל דיני שבת הם העדר עשייה ואין אמר לעשת אותם, ביאור נפלא

כתיב (שמות ל"ה א') "ויקהל משה וגו' ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת אתם",

איתא במכילתא פרשת ויקהל, כתיב (שמות ל"ה א') **ויקהל משה וגו'**. למה נאמרה פרשה זו, לפי שהוא אומר (שמות כ"ה ח') ועשו לי מקדש שומע אני **בין בחול בין בשבת**, תלמוד לומר **ויקהל משה בחול ולא בשבת**,

מבואר, דמכיון דפרשת השבת קודם לאמירת מלאכת המשכן נראה כפרשה מיותרת, לפיכך ילפינן מהכא שמלאכת המשכן אסורה בשבת,

ל"ט מלאכות האסורים ליעשות בשבת ילפינן מהכא

כתיב, ויאמר אליהם אלה הדברים וגו'. רבי אומר להביא שלשים ותשע מלאכות שאמר להם משה על פה, ע"כ במכילתא,

איתא בגמרא (שבת ע' א') **כתיב** (שמות ל"ה א') "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים" וגו' ששת ימים תעשה מלאכה" **דברים, הדברים - אלה הדברים** - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני. ע"כ,

כתב רש"י, (שבת ע' ע"א), לבאר, כי **אלה הדברים**, אלו ל"ט מלאכות, **דברים** - משמע **תרי**, ה' לרבות חד הרי שלשה, **אלה בגמטריא שלשים ושש**, הרי שלשים ותשע, ע"כ, ואלה המלאכות אסור לעשותן בשבת במלאכת המשכן,

מנין לרבי ללמוד ל"ט מלאכות לשבת מכאן דייקא ביאור נפלא כתב במרכבת המשנה

ביאור נפלא, כתב על כך במרכבת המשנה, בפירושו על המכילתא (פרשת ויקהל אות ב'), וכך כתב,

ויראה, דהוקשה לו לרבי, מאי אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות, שהרי מצות שבת היא העדר עשייה, א"כ, מאי אשר צוה ה' לעשת אתם, דמשמע שיש בהם עשייה,

כדכתיב (שמות כ"ג י"ב) "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת", ו**כתיב** (דברים ה' י"ג) "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלקיך לא תעשה כל מלאכה"

מבואר, דציווי השבת הוא העדר עשייה, א"כ מהו אשר צוה ה' "לעשות"

על כרחך צריך לומר, דכאן במאמר "אלה הדברים", רמזה תורה ל"ט מלאכות שבת, והמה נגד מלאכות שהיו במשכן,

וירמוז המקרא, דאלה הדברים שהם הל"ט מלאכות אשר צוה ה' "לעשות אותם" במלאכת המשכן, הן המה הל"ט מלאכות שאסרתי בשבת,

ומכיון דנקט הכתוב בלשון עשיה, כאשר מלאכת השבת היא העדר עשייה, למד רבי מכאן על איסור מלאכת המשכן שצוה ה' לעשות, שאינם מותרים בשבת, עכ"ד.

* * * * *

רמז בכתוב לאומז'ל זכו שכינה בינהם

כתיב (שמות ל"ה ג'), "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת",

איתא בגמרא (שבת ע' ע"א), לא תבערו אש, הבערה בכלל היתה, ולמה יצאת וכו',

מבואר, כי אע"פ שאיסור לא תבערו אש נכלל בל"ט מלאכות השבת, בכ"ז יצאו מן הכלל בהוראת שבת שקודם הציווי על מלאכת המשכן, וכבר דרשו חז"ל (שבת ע' ע"א) מה מלמדנו היציאה מן הכלל,

רמז בכתוב לזכו שכינה ביניהם ואם לאו אש אוכלתן

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דריש ר"ע, איש ואשה, זכו, שכינה ביניהן, לא זכו, אש אוכלתן. **כתב רש"י** שכינה ביניהם - שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה. לא זכו אש אוכלתן - שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש.

מבואר, כי בנין בית בישראל הוא משכן להשראת השכינה, ובשעה שאמרה תורה איסורי שבת קודם להוראת המשכן, באה התורה להזהיר כי בכל מושבותיכם יש להזהר שלא להבעיר "אש", כלומר שלא תהיה אש אוכלתן, ובכך מבואר בדרך רמז, אע"פ שהבערה בכלל היתה אעפ"כ יצאה מן הכלל,

* * * * *

אל יביאו עוד מלאכה היל"ל, ולמה אמר אל יעשו עוד מלאכה

כתיב (שמות ל"ו ה') "מרבית העם להביא מדי העבדה", "ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא",

יש לשאול, לאחר שאמרו אל משה, "מרבית העם להביא" היה ראוי לו להכריז, איש ואשה אל יביאו עוד מלאכה, מהו הלשון שאמר "אל יעשו עוד מלאכה", מאי נ"מ אם יעשו או לא יעשו, מה שהיה רוצה לומר, העיקר שלא יביאו עוד, ולמה הוציאו קול במחנה אל יעשו עוד, וגם סיים הכתוב ויכלא העם מהביא, ואם הציווי היה שאל יעשו עוד, היה צ"ל ויכלא העם מלעשות,

ביאור הענין על דרך המכילתא

איתא במכילתא (ויקהל אות א', כי תשא אות ז') **כתוב אחד אומר** "ששת ימים תעשה" (נקוד צירי) מלאכה" (כלומר תיעשה, ע"י אחרים), **וכתוב אחד אומר** (שמות כ"ט ט') "ששת ימים תעבוד" (שמלאכתו נעשית ע"י עצמו), כיצד יתקיימו שני כתובים הללו,

אלא, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, "ששת ימים תעשה מלאכה", מלאכתן נעשית על ידי אחרים, וכן הוא אומר, (ישעיה ס"א ה') "ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכרמיכם",

וכשאינן עושין רצונו של מקום (שמות כ"ט ט') "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך", מלאכתן נעשית על ידי עצמן, ולא עוד, אלא, (דברים כ"ח מ"ח) ועבדת את אויבך וגו'. ע"כ,

ביאור במה שאמרו אל יעשו עוד מלאכה

מבואר במכילתא, שבשעה שעושין רצונו של מקום, אין צריך לעשות במלאכה, אלא מלאכתן נעשית ע"י אחרים,

וזהו שאמר משה להכריז, כי איש ואשה שעושין רצונו של מקום, אל יעשו עוד מלאכה, מכיון ומלאכתן נעשית ע"י אחרים.

רש"י משנה פירושו לאומרז"ל זה בית חייהם למה

איתא בגמרא (בבא מציעא ל"ב ע"ב), דתני רב יוסף והודעת להם - זה בית חייהם, פירש"י בית חייהם - ללמוד להם אומנות להתפרנס בו,

איתא בגמרא (בבא קמא צ"ט ע"ב), דתני רב יוסף: והודעת להם - זה בית חייהם, פירש"י בית חייהם - תלמוד תורה,

יש לדעת, למה שינה רש"י פירושו במה שפירש **בית חייהם**, במקו"א מבאר רש"י בית חייהם, ללמוד להם אומנות, ובמקו"א מבאר רש"י בית חייהם תלמוד תורה,

יש לבאר ע"ד הא דאיתא בגמרא

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"ב), תנו רבנן, ואספת דגנך, מה תלמוד לומר, לפי שנאמר (יהושע א' ח') "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה, יכול דברים ככתבן, (שלא יעסקו בדרך ארץ, כלומר צורך פרנסה) תלמוד לומר ואספת דגנך, הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל,

רבי שמעון בן יוחי אומר, אפשר, אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר (ישעיה ס"א ה') **ועמדו זרים ורעו צאנכם** וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר (דברים יא י"ד) **ואספת דגנך**,

לפי"ז י"ל, דרש"י בא לפרש מהו בית חייהם גם לרבי ישמעאל וגם לרבי שמעון בן יוחאי.

ביאור פלא במהרש"א כהררים התלויים בשערה

כתיב (שמות ל"ה ב'), "וביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון לה'",

איתא בגמרא, (חגיגה י" ע"א), הלכות שבת, הרי הם כהררים התלויים בשערה, שהן מקרא מועט והלכות מרובות, ע"כ, פירוש, דברמז מועט תלויים הלכות חמורות,

ולכן, הלכות שבת שהן חמורות כ"כ, הרי הם "כהררים התלויין בשערה", כלומר, הרים שמתהווים מחוט שערה, ולפי שרואים את "ההר" בסופו, על אף שבתחילה נראה, כחוט השערה, הרי הם נוהרים מיד בתחילה, וזהו שאמרו הרי הם כהררים התלויין בשערה, כלומר, שמתהווים משערה.

* * * * *

ביאור סביביו נשערה מאוד ע"ד מעשה בבתו ובנו של נחוניא חופר שיחין

איתא בגמרא (יבמות קכ"א ע"ב), תנו רבנן, מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול, ובאו והודיעו לרבי חנינא בן דוסא, שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה,

אמר לה בתי מי העלך, אמרה לו זכר של רחלים נזדמן לי וזקן מנהיגו,

אמרו לו נביא אתה, אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שהצדיק מתעסק בו יכשל בו זרעו,

אמר רבי אבא, אף על פי כן מת בנו (של חנינא חופר שיחין לעולי רגלים שיהיה להם מים לשתות) בצמא, שנאמר (תהלים נ"ג) וסביביו נשערה מאד, מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו כחוט השערה, ע"כ,

אפשר לומר, כי מה שנקטו חז"ל בדקדוק עם הצדיקים, כחוט השערה, היינו נדנדוד קל של עבירה, וצדיקים רואים את אותה השערה מיד בתחילה כהר, כמבואר לעיל בפירוש המהרש"א,

וזהו פירוש הכתוב (תהלים נ"ג) סביביו נשערה מאוד, שאצל סביביו, כלומר הצדיקים, נשערה, גם דבר קל שעדיין כחוט השערה, מאוד, נחשב ליצה"ר ע"ד' אומרים (בראשית רבה ט', ז') טוב זה יצר טוב, מאוד זה יצר הרע. וזהו,

וסביביו, אלו הצדיקים,

נשערה, כבר בהיותם כחוט השערה,

מאוד, נחשב להם ליצה"ר.

* * * * *

כתב המהרש"א (חגיגה י' ע"א ד"ה כהררים התלויין בשערה), וז"ל, י"ל דנקט הררים בלשון רבים, להפלגת הענין,

למשל, שבשערה אי מבי' צדדים, מכל צד של השערה תלוי הר אי משני הרים, ואעפ"כ לא נפסק אחד מהן מן השערה, כן הוא הלכות שבת דברמוז מועט תלויה ולא נפסק ממנה. עכ"ל המהרש"א.

* * * * *

ביאור נאה לכך שנמשלו להררים התלויים בשערה ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא, (סוכה נ"ב ע"א), לעתיד לבא, מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו, בפני הצדיקים ובפני הרשעים,

צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכין והללו בוכין, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ורשעים בוכין ואומרים היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה,

יצר הרע, בתחילה דומה לחוט של בוכיא (קורי עכביש), ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר (ישעיהו ה' י"ח) "הוי מושכי העון בחבלי השוא, וכעבות העגלה חטאה", ע"כ,

כתב המהרש"א, (סוכה נ"ב ע"א ד"ה דומה לחוט). נראה לפרש, משום דאמרו דלצדיקים נדמה להר, ולרשעים לשער,

יש לומר, דלא הוו ב' הפכים בנושא אי, אלא דמתחלה דומה לשער, כחוט של בוכיא (קורי עכביש), היינו לרשעים, שאינן רואין מה יהיה בסוף,

ולבסוף דומה להר, דמיון לעבות העגלה, היינו לצדיקים, שרואין מה יהיה בסופן, ומרחיקין מתחלת העבירה, עכ"ל המהרש"א,

ביאור הדבר, שהצדיק, כשרואה שערה הוא מדמיין לפניו הר, והרשע כשהוא רואה הר הוא מדמיין לפניו שערה,

הלכות שבת חמורים כ"כ שבנדנדוד קל יש לדמיין
את עבותות העגלה

העצלות מנוגדת לחכמה

כדכתיב (משלי ו' ו'), "לך אל נמלה עצל, ראה דרכיה וחכם",

היה צ"ל **ראה דרכיה ולמד**, מאי, ראה דרכיה וחכם, מבואר מכך כי **העצל** חסרה לו החכמה,

לפי זה אפשר לבאר ולומר, דלכן החסירה תורה מהנשיאים, את האות "יו"ד" משום שע"י העצלות הם החסירו בחכמה שהיא באות יו"ד, לפיכך החסירה להם תורה את האות יו"ד.

* * * * *

דו"ד בין משה רבינו לבצלאל מה לעשות קודם ארון או משכן

איתא במדרש (רבה פרשת ויקהל פרשה נ') בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה עשה המשכן בא ואמר לבצלאל,

אמר לו מהו המשכן הזה, אמר לו שישרה הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוכו ומלמד לישראל תורה,

אמר לו בצלאל, והיכן התורה נתונה אמר לו **משאנו עושים את המשכן אנו עושין הארון**,

א"ל רבינו משה אין כבודה של תורה בכך אלא **אנו עושין הארון ואח"כ המשכן**, לפיכך זכה שיקרא על שמו שנאמר ויעש בצלאל את הארון.

מבואר במדרש, כי דעת בצלאל היה לעשות **הארון ואח"כ המשכן**,

וקשה מהא דאיתא בגמרא (ברכות נ"ה ע"א) בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לו לבצלאל עשה לי **משכן, ארון, וכלים**,

הלך משה והפך, ואמר לו, עשה **ארון, וכלים, ומשכן**,

אמר לו, משה רבינו, מנהגו של עולם - אדם בונה בית ואחר כך **מכניס לתוכו כלים**, ואתה אומר, עשה לי **ארון, וכלים, ומשכן**,

כלים שאני עושה - להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא, עשה **משכן ארון וכלים**.

טעם נאה לכך שיש לנקות קורי עכביש לכבוד שבת קודש

כתב המגן אברהם (הלכות שבת ס"י רס"ב), כי יש להקפיד **בערב שבת** לנקות החוט של בוכיא, שהם **קורי עכביש**,

קורי עכביש בערב שבת

אפשר לתת טעם לכך, עפ"י מה דאיתא בגמרא, (חגיגה י" ע"א) הלכות שבת, הרי הם **כהורים התלויין בשערה** שהן מקרא מועט והלכות מרובות,

לפי"ז אפשר לומר, לפי שהלכות השבת הם תלויים בשערה, שהוא **כחוט של בוכיא**, והם **קורי העכביש**, ע"כ יש לנקותם לכבוד שבת, לזכור ולהזכיר כי הלכות שבת תלויים בשערה, כדמיון **קורי העכביש**.

* * * * *

למה החסירה תורה את האות יו"ד מהנשאים

כתיב (שמות ל"ה כ"ז), **"והנשאים הביאו את אבני השהם, ואת אבני המלאים, לאפוד ולחשן"**,

כתב רש"י, והנשאים הביאו - א"ר נתן, מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחלה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחלה,

אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבין, ומה שמחסרין אנו משלימין אותו,

כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר (שמות ל"ו ז') **"והמלאכה היתה דים"**, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה,

ולפי שנתעצלו מתחלה, נחסרה אות **יו"ד** משמם, **והנשאים כתיב, עכ"ל רש"י**,

במה נרמז עצלות בכך שנחסר האות יו"ד

האות יו"ד מרמז לחכמה, הדבר מבואר ביותר בספר **"אגרא דפרקא"** מבעל ה"בני יששכר" באות קל"ב, **מלקוטי אמרים**, תניא אות ג',

וגם כתיב, יו"ד חכמה קדומה,

אליו, ולזבוח לפניו תמידין ומוספין, ולכבדו בתת המעשרות. הנה שכרו אתו,

והם ד' דברים בעולם הזה.

הא' וברך את לחמך ואת מימך,
והב' והסירותי מחלה מקרבך,
והג' לא תהיה משכלה ועקרה בארצך,
והד' את מספר ימך אמלא,

והנה כל אלה בגוף האדם. ועוד, כי בהפך אלה הברכות אעשה בכל אויבך, והוא:
את אימתי (שמות כג כז)
וגם את הצרעה (שמות כג כח).

הגוף והנשמה והאמצעיים שביניהם

אמר אברהם המהביר. יש חכמים גדולים, חכמי השתי תורות, ולא התעסקו בחכמת התולדות. על כן לא יכולתי לפרש אלה הברכות, אם לא אזכיר מעט מן החכמות.

בעבור שגוף האדם מהעולם השפל, והנשמה העליונה קשורה בו, ויש אמצעיים בין הנשמה והגוף. והנה הם שני כחות. ובלשון הקדש יקראו על הרוב **רוח ונפש**,

כי הנשמה היא החכמה, ומושבה במוח הראש, וממנה יצא כח כל ההרגשות ותנועת החפץ.

והרוח בלב, ובו חיי האדם, והיא המבקשת שררה להתגבר על כל העומד כנגדה, והיא בעלת הכעס. וכן אמר שלמה אל תבהל ברוחך לכעוס (קהלת ז, ט), כל רוחו יוציא כסיל (משלי כט, יא).

והנפש בכבד. והיא המתאוה לאכול. וככה כתוב כי תאוה נפשך (דברי יב, כ), ותאוה החטא ממנה.

והנה, יש אדם שנברא שתהיינה לו אלו השלש הנזכרות חזקות, או כולן רפות, או זו חזקה וזו רפה, או לא חזקה ולא רפה.

והנה בני אדם על שבעה ועשרים מינים משונים. והשם הנכבד נתן התורה לחזק ולהגביר ולהגדיל הנשמה העליונה, ואז לא ימשול הגוף עליה. ואם לא תהיה התורה נשמרת, אז יגבר הגוף על הנשמה.

והנה אתן לך משל. ידענו כפי חכמת התולדות, כי כל אדם שגברה על תולדתו מרה אדומה יהיה בעל אף, כי כן תולדת האש, כי המרה האדומה דומה לה. והנה הנשמה רודפת אחרי הגוף כאשר

אמר לו, שמא בצל קל היית וידעת, ע"כ,

וקשה שבמדרש אמר בצלאל לעשות ארון לפני משכן ובגמרא איתא שאמר לעשות משכן קודם,

שאלה זו נידונה באריכות יתר במפרשי "עין יעקב", ה"ה הרי"ף **והידושי הגאונים**, (בעין יעקב על הדף ברכות נ"ה א'), ובחידושי הגאונים מבאר סיכום דברי הרי"ף **וכך כתב**,

אבל הגאון רי"פ ביאר בדרך אחר והוא, כי הקב"ה הראה למשה בהר תבנית המשכן והכלים, ואין ספק שבפעם אחת הראה לו סדר כולם, ומשה היה עומד מול השכינה, ואצל השכינה היה הקרוב הוא המשכן, ומעט משוך היו הכלים, ומרחוק יותר אצל משה היה הארון כמנהגו של עולם, **ואצל משה היה להיפך הקרוב לו הארון וכו**, ואח"כ המשכן,

ומשה ע"ה שפט בשכלו, אחר כי הוא נצטוה כאשר הראית בהר, היה סובר מה שהוא קרוב לו לו משפט הקדימה, אבל בצלאל העמידו על האמת, שראוי לילך אחר הקרוב אל השכינה, ואצל השכינה המשכן קודם, והוא מנהגו של עולם לעשות מתחלה בית, ואמר לו משה בצ"ל א"ל היית ר"ל נשמתך היה בצד השכינה למולי ויפה דברת, בכך נתבאר כפוי"פ דברי הגמרא,

אך יש לבאר דברי המדרש שאמר בצלאל לעשות ארון לפני משכן, עיין במפרשי העין יעקב באריכות גדולה ושם נתבאר.

* * * * *

חכמת הרפואות וחכמת המזלות עפ"י תורת האבן עזרא

כתיב, (שמות פרק כ"ג פסוק כ"ה) "ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתי מחלה מקרבך, לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימך אמלא"

כתב ה"אבן עזרא" (שמות פרק כ"ג פסוק כ"ה) "ועבדתם", הטעם, לא תעבדו רק השם שהוציאכם מבית עבדים והביאכם אל ארץ הגוים שעבדו אלהים אחרים, ולא יוכלו להצילם מידכם.

ועבודת השם היא, לעשות כל אשר צוה, לאהבה אותו ולדבקה בו, ולהשבע בשמו, ולהתפלל

ואין זה נצוח במערכת הכוכבים, כי לא נבראו להטיב או להרע לעולם השפל, רק הולכים תמיד לעבודת השם לצרכם, ובמרוצתם יקבלו בני העולם השפל דבר והיפוכו על ידם. והנה אם נשמור לא נקבל. ועוד אדבר על זה בפי' כי תשא.

והנה הברכה השלישית שיהיה כל אחד מהם מוליד בנים, ולא ימותו בחיי אביהם, (אבן עזרא שמות פרק כג פסוק כו), ומילת עקרה כוללת אשת איש ובהמתו.

והרביעית, שגם הוא יחיה שנים רבות. והנה ידענו, כי **לכל איש זמן קצוב וזמן ידוע שיכול לחיות** כפי רוב החום והליחה התולדת, לא אש זרה וליחה נכריה, כי הוא הפך התולדות. והדבק בשם יחזק החום והליחה בכח הנשמה. ואז יחיה האדם יותר מהזמן הקצוב. וכן כתוב: יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה (משלי י, כז), וכתוב: בחצי ימיו יעזבנו (ירמיה יז, יא), וכתוב: כי אם ה' יגפנו או יומו יבא (ש"א כו, י). והנה המת במלחמה או במגפה לא מת ביומו בזמן הקצוב, כפי תולדת החום והליחה, כי מחוץ באו לו מקרים. והנה, השם שדבק בו, יצילנו מכולם. ובתורה: פן ימות במלחמה (דברי כ, ה), אמר שלמה: למה תמות בלא עתך (קהלת ז, יז). ואין זה הפך חכמת המזלות, כי דבר המזל תלוי בדברים רבים, כאשר אפרש בפי' ונפלינו אני ועמך (שמות לג, טז). על כן כתוב: הנני יוסיף על ימך (ישעיה לח, ה). ומה אוסיף עוד להאריך: **עכ"ל האבן עזרא.**

* * * * *

המזל אינו משתנה

כתיב (שמות פרק לג פסוק טז) "ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה",

כתב האבן עזרא (שמות פרק לג ט"ז), כתוב: כי הוא צוה ונבראו, ויעמידם לעד לעולם חוק נתן ולא יעבור (תהי קמח, ה - ו), רק נבראו ככה בעבור המקבלים.

והנה לא יוכלו המשרתים לשנות דרכם, ושיעבור אחד מהם החק שנתן לו השם. גם כל צבא השמים והשפלים יקבלו מהם כפי מתכונתם, על כן לא ייטיבו ולא ירעו.

איננה חכמה שתוכל לסבול. גם נחשוב אדם שאין חום בגופו, ובא אחר וחרפו וקללו עד שכעס. והנה הוליד בגופו חום שלא היה שם לפני כעסו.

והשם יתעלה בחר בישראל והורם תורתו. וכאשר ישמרוה ימצאם חכמתם, וידריכם דרך ישרה לכל דבר שלא יזיק להם. והכלל שיהיה גופם סר אל משמעת הנשמה, ולא הפך הדבר שהנשמה סרה אל משמעת הגוף. ובהתאמץ הנשמה יתאמץ כח השומר הגוף שיקבל האדם מן השמים, והוא הנקרא תולדת. והנה הברכה תהיה בכל מאכל ומשתה, כי יש מארה באה לחסר כח התולדת, כדרך (מיכה ו, יד). אתה תאכל ולא תשבע, והנה **כל התחלואים באים בעבור אוכל הנכנס בגוף,**

והנה לא יפחד שומר התורה מהם. וזהו וברך את לחמך.

ויש תחלואים באים מחוץ לגוף בעבור שינוי האויר כפי השתנות מערכת המשרתים, וע"ז כתוב **והסירותי מחלה מקרבך.** והנה **שומר התורה אין לו צורך לרופא עם השם הנכבד,** על כן כתוב, (דה"ב טז, יב) גם בחליו לא דרש את ה' כי אם ברופאים.

* * * * *

ביאור חכמת המזלות באבן עזרא

והנה דברתי על חכמת הרפואות. ועתה אדבר על חכמת המזלות.

דע, כי כל הנולד המקרים שיקרוהו כדרך מה שיורה **מערכת המשרתים ברגע הולדו,** וערך אלה אל אלה. והדבר עמוק מאוד. והנה יהיה כפי מולד האשה שתהיה משכלה, כי תולדת הרחם להשכיל הילודים, או שתהיה עקרה ולא תלד. והנה אם היה הדבק בשם במולדו, וכפי תולדתו שלא יוליד בנים, השם הנכבד, אם היה דבק בו, יאמץ כח תולדת הכליות, ויתקן עלילות כוחו עד שיווליד בנים, על כן אמר השם לאברהם: אני קל שדי התהלך לפני והיה תמים (ברא' יז, א). וזהו שאמרו קדמונינו ז"ל צא מאצטגנינות שלך. ואם תכרות ברית עמי שתעבדני, אני ארבה אותך במאד מאד, כי אנצח התולדת.

חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, (א"כ יש מזל לישראל) מכל מקום **על ידי זכות גדול משתנה**,

אבל פעמים שאין המזל משתנה, כדאמר (ביבמות נ' ע"א), **זכה מוסיפין לו לא זכה פוחתין לו** (דאין מזל לישראל), **עכ"ל התוספות שבת קנ"ו**,

כתבו התוספות (מועד קטן כח ע"א ד"ה אלא במזלא תליא מילתא), והקשו בתוספות הא דאמרן בסוף שבת (דף קנו. ושם) אין מזל לישראל,

י"ל דלפעמים משתנה ע"י מזל, כי הנהו דהתם, ופעמים שאין משתנה כדאמרין בתענית (דף כה.) גבי רבי אלעזר בן פדת דא"ל ניחא לך דאחריב עלמא דאולי אבר'י בעידנא דמזוני. **עכ"ל התוספות מו"ק כ"ח**,

כתבו התוספות (ביבמות נ' ע"א ד"ה מוסיפין לו), והא דאמר במועד קטן (כ"ח ע"א) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, **פשיטא דזכות גדול מועיל**, כדאמר בשבת (דף קנו) **אין מזל לישראל**, משום שזכות מועיל

ומיהו לא שכיח שישתנה המזל, כדמוכח בתענית (דף כה.), גבי עובדא דר"א בן פדת, **עכ"ל התוספות יבמות נ' ע"א**

* * * * *

לכל אדם שתי סוגי מזל יש

כיצד מברכין ברכת מזל טוב

לפי מה שנתבאר לעיל, שאין המזל יכול להשתנות, וכל אחד ואחד מלווהו מזלו משעת לידתו עד יום מותו, וגם ע"י זכות גדול אין שכיח שישתנה המזל, כמו שכתבו התוספות יבמות נ' ע"א, **א"כ כיצד מברכין כל אדם לחבירו**, בזמן שמחה **"מזל טוב"**, ואדרבה כשמברכו שישתנה מזלו לטוב, למדו לשונם דבר שקר, כי לא שכיח שישתנה המזל, ויש לבאר,

איתא בגמרא (שבת נ"ג ע"ב בבא קמא ב' ע"ב) **אדם דאית ליה מזלא פירש רש"י** (שבת נ"ג ע"ב), **מזליה** - מלאך שלו, ומליץ עליו.

איתא בגמרא (מגילה ג' ע"א) אף על גב דאינהו לא חזו - **מזלייהו חזו**. **פירש רש"י**, **מזלייהו** - שר של כל אדם למעלה

והנה המשתחוה למלאכת השמים לא יועילו לו, כי אם מה שנגזר עליו כפי מערכת כוכבי מולדתו כן יקרנו, חוץ אם ישמרהו כח העליון יותר מכח הכוכבים, שיהיה דבק בו, אז ינצל מהגזרות.

ואתן לך משל חשוב, שהיתה מערכת הכוכבים שיגדל נהר על עיר אחת וישטוף אנשים או ימותו. **ובא נביא והזהירם**, שישובו אל השם בטרם בא יום רעתם. ושוב אליו בכל לבם. ובעבור שדבקו בו, נתן בלבם, שיצאו אנשי העיר לחוץ להתפלל אל השם. והנה עשו כן. וביום ההוא גדל הנהר פתאום כמנהגו, כאשר ראינו בעינינו פעמים רבות ושטף כל העיר. והנה לא סרה גזירת השם והוא הצילם,

המשרתים ירוצו כסוסים עוברים במסלה

וחשוב, כי המשרתים ירוצו כסוסים עוברים במסלה, ולא ירוצו להרע או להיטיב, רק ככה דרכם.

וחשוב כי במסילה איש עור לא ידע מנהג הסוסים מתי הולכין אל ימין או לשמאל, והוא נשען על פקח שידע סורם. והנה הוא ישמרנו, כי ברוצם בצד זה יוליך העור לצד האחר, ומרוצת הסוס לא תשתנה והעור ימלט. ובעבור זה אמר השם, אחר אשר חלק (דבר' ד, יט) ואתכם לקח ד' להיות לו לעם נחלה (שם שם, כ). ככה לא כאלה חלק יעקב, כי יוצר הכל הוא (ירמ' נא, יט). וזהו **ונפלינו אני ועמך** (שמות לג טז).

וזהו שאמרו חז"ל אין מזל לישראל (שבת קנו, א; נדרים לב, א). כל זמן שהם שומרי התורה. ואם לא ישמרוה, ישלוט בהם המזל כאשר הוא מנוסה, כי כל מחברת ומזל דלי במערכת רעה. הנה יבא רעה לישראל. **והיודעים חכמת המזלות יודו כן.**

והנה היתה במערכת השמים במחברת, שיעמדו בגלות מצרים עוד שנים רבות. ובעבור שצעקו אל השם ושובו אליו הושיעם השם. וכאשר יקרה לכלל כן יקרה ליחיד, על כן **שומר תורה אשרהו** (משלי כט, יח).

מזלו של אדם הוא כפי שנקבע בשעה שנולד

איתא בגמרא (שבת קנ"ו ע"א) **מזל שעה גורם, פירוש**, המזל של האדם לכל ימי חייו, הוא המזל של אותה שעה שבו נולד האדם,

כתבו התוספות (שבת קנ"ו ע"א ד"ה אין מזל לישראל), והא **איתא בגמרא** (מו"ק כ"ח ע"א) **בני**

כד) "והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע",

וקשה איך שייך עניה קודם קריאה, ע"כ,

בפירוש אזולאי מהחיד"א על ספר חסידים, (שם עה"ג, ד"ה סימן אלף קנ"ח) **כתב**, והיה טרם יקראו ואני אענה, כלומר, אני אענה למלאך מזלו, ואח"כ כשמתפלל על עצמו וכו',

עפ"י דברי רבינו נתיישב מה שהקשו הפרשים בההיא דאמרינן בתענית (כ"ה ע"ב) שבחא דציבורא היכי הוה, אומר משיב הרוח ונשיב זיקא, דהכתיב והיה טרם יקראו ואני אענה, ונדחקו בדבר,

וכפי מה שפירש רבינו נחא, כי והיה טרם יקראו ואני אענה למלאך מזלם, עוד הם מדברים כשיתפללו, אמר משיב הרוח וכו', וז"ש עוד הם מדברים וכו', **ע"כ בפירוש אזולאי**.

* * * * *

פרשת שקלים

למה לא חשיב מחצית השקל בין הדברים שהיו קשין לו למשה

שיטת התוס' בביאור הדבר

כתיב (שמות ל' י"ג) "זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש",

איתא בגמרא (מנחות כ"ט ע"א) תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו, ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים, מנורה דכתיב וזה מעשה המנורה, ראש חודש דכתיב החודש הזה לכם ראש חדשים, שרצים דכתיב וזה לכם הטמא, ע"כ,

והקשו התוספות (מנחות כ"ט ע"א) **ויש לתמוה**, דלא חשיב מחצית השקל, דכתיב זה יתנו ואמרינן (שקלים דף ג' ומ"ר) **כמין מטבע של אש הראהו למשה**,

ויש לומר, דלא שייך במחצית השקל, **נתקשה**, אלא משום דלא הוה ידע בשום ענין, אם לא היה מראהו. ע"כ, **ביאור הדבר**, דלפיכך לא היה יודע משה רבינו, בשום ענין אם לא היה מראהו, משום שלא היה מטבע כזה בנמצא, כי אם היה מטבע כזה

מבואר, כי לכל אדם יש שתי מזלות, האחד, המזל שבו הוא נולד, ומזל זה מלווהו כל ימי חייו, ולא שכיח שישתנה, **והשני**, הוא, שר ומלאך של כל אדם למעלה המליץ ומתפלל עליו,

לפי זה יש לומר, מה שמברכין מזל טוב, אע"פ שהמזל לא משתנה, הכונה לומר מזל שהוא המלאך המליץ ומתפלל, שימליץ ויתפלל טוב על בעלי השמחה,

* * * * *

מלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם, ספר חסידים

איתא בספר חסידים (אות תתשנ"ח) **כתיב** (איוב פרק לג כג) "אם יש עליו מלאך מליץ"

שמלאך מזלו של אדם מתפלל עליו קודם שיתפלל האדם, **וזהו** (ישעיה סה, כד) **והיה טרם יקראו ואני אענה, כלומר**, אני אענה למלאך מזלו, ואח"כ כשמתפלל האדם על עצמו שומעין לו בעבור המזל שהתפלל עליו, וזהו עוד הם מדברים ואני אשמע, **ע"כ בספר חסידים**,

ביאור הגמרא בפירוש האזולאי ע"ד הספר חסידים

איתא בגמרא (תענית כ"ה ע"ב) שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה, כסבורין העם לומר שבחו של צבור הוא, (שנענו טרם שהספיקו לבקש צרכיהם) אמר להם: אמשול לכם משל, למה הדבר דומה - לעבד שמבקש פרס מרבו, אמר להם: תנו לו ואל אשמע קולו.

שוב שמואל הקטן גזר תעניתא, וירדו להם גשמים לאחר שקיעת החמה. כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא, (שמבקש הקב"ה לשמוע תפלתם) אמר להם שמואל: לא שבח של צבור הוא, אלא אמשול לכם משל, למה הדבר דומה - לעבד שמבקש פרס מרבו, ואמר להם: המתינו לו עד שיתמקמק ויצטער, ואחר כך תנו לו.

ולשמואל הקטן שבחו של צבור היכי דמי? - אמר משיב הרוח - ונשב זיקא, אמר מוריד הגשם - ואתא מיטרא. ע"כ,

רש"י פירש, שבחו של צבור, שעדיין לא קראו ונענו.

כתב בקרן אורה (תענית כ"ה ע"ב) ולשמואל הקטן שבחו של ציבור היכי דמי, אמר משיב הרוח ונשב זיקא כו', והוא על פי המקרא (ישעיה סה,

בנמצא, מה קושי יש לדעת איזה מטבע יש ליקח למחצית השקל.

* * * * *

כפרת מעשה העגל אינו ע"י דבר מועט

כמטבע, אלא ע"י האש

שיטת השיטה מקובצת בקושיית התוס'

בשיטה מקובצת, (על הגליון מנחות כ"ט ע"א), מתרץ את קושיית התוס', למה לא חשיב מחצית השקל בין אלו הדברים שנתקשה בהם משה, ומבאר, משום דמה שנתקשה משה במחצית השקל, לא, שלא היה יודע איזה מטבע יש ליקח למחצית השקל, אלא נתקשה להבין, איך דבר מועט כזה כמו מטבע, יכפר על מעשה העגל, ע"כ דברי בעל השיטה מקובצת,

ויש לבאר, דלפיכך הראהו הקב"ה מטבע של אש, כלומר, אין כפרת מעשה העגל תבוא ע"י מטבע של מחצית השקל, אלא ע"י ההתלהבות של אש הקדושה, לחזור בתשובה אליו יתברך, וזהו מטבע של אש, הראהו לו הקב"ה. וזהו ענין מחצית השקל. שלא המטבע מכפר, אלא ההתלהבות אליו ית' הוא זה שמכפר.

* * * * *

ביאור למה ייסד הקליר את פרשת

שקלים על פי הפסוק

אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי

כתיב (שיר השירים א' י"ד), אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי, וברש"י **אשכול הכופר** - יש בושם ששמו **כופר** כמו, **בכרמי עין גדי** - שם מקום ושם הוא מצוי, עכ"ל,

ר"א הקליר ייסד את הפיוט לפרשת שקלים על הפסוק הנ"ל,

יש לתת טעם נאה, למה ייסד ר"א הקליר את הפיוט לפרשת שקלים על הפסוק הנ"ל,

אפשר לומר, משום שכידוע חודש אלול מרומז בר"ת בפסוק **אני לדודי, דודי לי, כמו שכתב הבני יששכר** (בני יששכר חודש אלול מאמר א' אות י"ד), אמרו דורשי רשומות **אני לדודי וידודי לי** [שיר השירים ו ג] ראשי תיבות **אלו"ל** [לקו"ת פי משפטים], שאז הש"י פותח יד לקבלינו בתשובה, ע"כ,

ואז בחודש אלול, כאשר עושים תשובה מיראה, **אנחנו צריכים להתקרב להש"ת, והש"ת מתקרב אלינו**, וזה הרמז מהפסוק **אני לדודי, דודי לי**,

משא"כ בחודש אדר כאשר הרצון להתקרב אליו בא מאהבה אליו, ואז הקב"ה מתקרב אלינו מעצמו, לכן מרמז הקליר בחודש אדר מהפסוק אשכול הכופר, **"דודי לי"**, ללא הקדם של **"אני לדודי"**, כמו שאומר הפסוק, אשכול הכפר **"דודי לי"**, בכרמי עין גדי, גם כשאין **"אני לדודי"**,

אפשר להוסיף, שכינוי הקב"ה בשם **דודי** מוכיח על האהבה בין הש"ת לישראל, עפ"י הפסוק, אם תמצאו את **דודי** מה תגידו לו, שחולת אהבה אני.

* * * * *

ע"י ריח בשמים נודע

התקרבותו יתברך אלינו

סליחה לישראל, ע"י ריח בשמים

איתא במדרש (שמות רבה פרשה נ"א פסקה ד') אלה פקודי המשכן, משכן העדות, מהו **"העדות"**, א"ר שמעון ב"ר ישמעאל עדות הוא לכל באי עולם, שיש סליחה לישראל,

א"ר יצחק משל למה"ד למלך שנטל אשה, כעס עליה והניחה, והיו אומרים לה שכנותיה אינו חוזר עליך עוד, לימים, שלח לה ואמר, כבדי את פלטין שלי, שביום פלוני אבא אצלך, כיון שהגיע יום פלוני בא המלך אצלה ונתרצה לה, ונכנס אצלה לפלטין ואכל ושתה, ולא היו שכנותיה מאמינות, אלא כיון שהיו מריחות ריח בשמים, באותה שעה ידעו שנתרצה לה המלך, עכ"ל המדרש, עיי"ש באורך.

* * * * *

תשובה מאהבה מרומז בפסוק

ריח בשמים מכרמי עין גדי

איתא בגמרא (יומא ל"ט ע"א) בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט

ואפרסמון וכו', בא למדוד **אפרסמון** אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך, כדי שנתבסם אני

לי שתחזירה מוצאי שבת, אמר לה למה, אמרה לו, אתה רוצה שיהא שולחן חסר (בעוה"ב), ושולחן חבירך מלא,

הלך ר' שמעון והודיע מעשה לרבי, אמר לו, לך אמור לה, אם שולחן חסר אני אמלאנו משלי, הלך ואמר לה, (שבעוה"ב רבי ימלא את החסר לנו משלו), אמרה לו לך עמי למי שלמדך תורה, אמרה לו, רבי, וכי רואה אדם לחבירו לעוה"ב, לא כל צדיק וצדיק הוה ליה עולם בעצמו, שנאמר (קהלת י"ב) כי הולך האדם אל בית עולמו (דייקא), והודה לה רבי, והלך והחזיר, עכ"ל המדרש,

* * * * *

ביאור נאה למה חזר בו רבי מדבריו

שאמר אני אמלאנה משלי

יש להבין, למה חזר בו רבי ממה שאמר אני אמלאנו משלי, וכי רבינו הקדוש לא ידע כי כל אחד הולך אל בית עולמו, ואין אדם רואה לחבירו לעוה"ב, עד שאשתו של ר' שמעון בן חלפתא היתה צריכה ללמד לו זאת, ויש לבאר הדבר, כדלקמן,

איתא במשנה (אבות פרק ה' י"ג) ארבע מדות בנותני צדקה וכו'. הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים, עינו רעה בשל אחרים.

איתא בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א) אמר רבא א"ר יוחנן, עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק, שנאמר (ישעיהו ד' ה'), "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראיה, ענן יומם, ועשן ונוגה אש להבה לילה, כי על כל כבוד חופה", מלמד שכל אחד ואחד עושה לו הקדוש ברוך הוא חופה לפי כבודו,

עשן בחופה למה, אמר רבי חנינא שכל מי שענינו צרות בתלמידי חכמים בעולם הזה מתמלאת חופתו עשן לעולם הבא, ע"כ, ולא ניתן לראותו בגלל העשן, (עיין יד רמ"ה, ועוד),

ומכיון והיא לא רצתה לקבל משל אחרים, ועפ"י המשנה זה נקרא עיניה צרות בשל אחרים, ומי שענינו צרות בשל אחרים, אמרינן בגמרא דלעיל, כי חופתו מתמלאת עשן ולא ניתן לראותו, לפיכך ידע רבי, כי לא יוכל לתת לה משלו, ולכן הודה לה רבי שלא יוכל לראותה והסכים עמה.

* * * * *

ואתה, מבואר, כי **אפרסמון** הוא ראש לבסמים, כדנקט הבא למדוד **אפרסמון**,

איתא בגמרא (שבת כ"ו ע"א) **כתיב** (מלכים ב' כ"ה י"ב) "ומדלת הארץ השאיר נבוזראדן רב טבחים לכורמים וליוגבים", **כורמים**, תני רב יוסף אלו מלקטי **אפרסמון**, מעין גדי, ע"כ,

לפיכך ייסד הקליר, עניין התשובה מאהבה, שהוא בחודש אדר, על הפסוק **אשכול הכפר דודי לי בכרמי עין גדי**. שיש בו בשמים, ויש בו דודי לי, ללא אני לדודי, ויש בו כרמי עין גדי ששם היה האפרסמון שהוא ראש לבסמים,

אפשר לומר, שהאפרסמון הוא אותו בושם שכתב רש"י (שיר השירים א' יד'), יש בושם ששמו **כופר**, כמו (שיר השירים ד) כפרים עם נרדים, ע"כ, שמצוי **בכרמי עין גדי, כדאיתא בגמרא**, (שבת כ"ו ע"א), אלו מלקטי **אפרסמון**, מעין גדי, וקרא שמו הכתוב בשם **כופר**, כמו שכתב רש"י (שיר השירים א' יד'), **ודוגמא היא לכמה כפרות ומחילות שמחל להן הק"ב לישראל, עכ"ל רש"י**

מבואר, כי בהתקרבות להקב"ה ע"י תשובה מאהבה כמו שנודע ע"י בשמים, והוא בחודש אדר, אז **דודי לי, בלי אני לדודי**, משא"כ בחודש אלול, **אני לדודי, ואז דודי לי**, והכוונה שנעשה תשובה מאהבה שדומה **לאפרסמון** שהוא מכרמי עין גדי, וזהו **אשכול הכפר, דודי לי, בכרמי עין גדי**.

* * * * *

למה הורה רבינו הקדוש לרבי שמעון בן

חלפתא להחזיר את האבן

שניתנה לו מן השמים במתנה

איתא במדרש, (רבה, פקודי פרשה נ"ב פסקה ג', רות ג' ד'), מעשה בר"ש בן חלפתא שבא ערב שבת, ולא היה לו מאין להתפרנס, יצא לו אל בקעה שבטבריה והתפלל לפני האלוקים, **וניתן לו אבן טובה מן השמים**, נתנה לשולחני ופרנס אותה שבת,

אמרה אשתו מהיכן אלו, אמר לה ממה שפרנס הקב"ה, אמרה אם אין אתה אומר לי מהיכן הן, איני טועמת כלום, התחיל מספר לה, אמר לה, כך נתפללתי לפני האלוקים, וניתן לי מן השמים, אמרה לו איני טועמת כלום עד שתאמר

אי נמי **בין מלכא למלכא הוה**, (בתקופה שבין מלך למלך היה הסיפור, ולכן לא ביקשו רשות להרוג את הנמלה) דכתיב (שופטים י"ז ו') **בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה**,

אלא, (מכיוון וע"י הריגת הנמלה לא ניתן להוכיח כי אין להם מלך) **סמוך אהימנותא דשלמה**, וברש"י אהימנותיה דשלמה - נאמן הוא על כך (שאין להם מלך) וברוח הקדש אמרה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון ורבי שמעון בן חלפתא ידע שיש לסמוך אהימנותא דשלמה, שדבריו נאמרו ברוח הקודש,

והכתוב (בקהלת יב) שאומר, **כי הולך האדם אל בית עולמו**, נאמר ע"י שלמה המלך ע"ה שעל סמך זה אמרה לו אשתו, שכל אחד ספון בעולמו הוא, ואין רבי יכול למלאות את החסר, משלו, ולפיכך אמרה לו **תחזירה למוצאי שבת**, ומכיון וידע כי יש לסמוך על דבריו, כמ"ש **סמוך אהימנותא דשלמה**, לכן הלך והחזיר.

* * * * *

למה הסכים ר' שמעון בן חלפתא לדברי אשתו להחזיר האבן

כי הולך האדם אל בית עולמו

כתיב (קהלת י"ב) **כי הולך האדם אל בית עולמו**,

יש לבאר, כי מלבד מה שסמך רבי שמעון בן חלפתא, **שהלך והחזיר**, על דברי רבו רבינו הקדוש שלמדו תורה, ואמר לו להחזיר, מצינו אצל ר' שמעון בן חלפתא שאמר **סמוך אהימנותא דשלמה**,

איתא בגמרא (חולין נ"ז ע"ב) אמרו עליו על רבי שמעון בן חלפתא שעסקן (חוקר) בדברים היה, מאי עסקן בדברים, א"ר מרשיא, דכתיב (משלי ו' ו') **לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם**, אשר אין לה **קצין שוטר ומושל** תכין בקיץ לחמה,

אמר, איזיל איחזי אי ודאי הוא דלית להו מלכא, (ביקש לחקור אם נכון הדבר שאין לנמלה מלך), אזל, **בתקופת תמוז**, פרסיה לגלימיה, (פרס בגדו לעשות צל) אקינא דשומשמני, (על קן הנמלים) וברש"י הנמלים - אוהבים צל ושונאים חום), נפק אתא חד מינייהו (יצא אחד הנמלים) אתנח ביה סימנא, (נתן בו רבי שמעון בן חלפתא סימן) על,

אמר להו נפל טולא, (הנמלה נכנסה חזרה לקן ואמרה לנמלים שיש בחוץ צל) נפקו ואתו, דלייה לגלימיה, נפל שמשא, (כשיצאו הנמלים הרים את בגדו וחזרה השמש) נפלו עליה וקטליה, (הנמלים הרגו את אותה הנמלה על כך ששיקרה אותם),

אמר רבי שמעון בן חלפתא, שמע מינה **לית להו מלכא**, דאי אית להו, הרמנא דמלכא לא ליבעו, (איך לא ביקשו רשות מהמלך להרוג את הנמלה)

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי, (לא ניתן להוכיח כי אין להם מלך, משלש סיבות האחד),

דלמא מלכא הוה בהדיהו, (אולי המלך שיתף פעולה בהריגת הנמלה) ועוד

אי נמי **הרמנא דמלכא הו נקיטי**, (אולי קיבלו רשות מהמלך להרוג את הנמלה) ועוד,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com